

Mielihyvää metsänhoidosta

Koillismaan auratulla avohakkuun maalla marjastava saattaa välillä pysähtyä murehtimaan, mitä tänään tarkoittaa sana metsänhoito. Mielihyvää ei mahda tuntea myöskään syksyinen sienestäjä, joka rämpiä taimikonhoidon palsatalla. Saunapuun kokoista koivua on hoidettu maahan melkoiset määrät. Ryteikön läpi ponnistelu riipii sekä raajoja että mieltä.

Onneksi metsätalous ja metsäteollisuus saavat silti maallista mielihyvää. Pohjois-Suomen hoidetut puustot puskevat 2000-luvulla kuu-tioita ennen näkemättömällä vauhdilla. Puun riittävyttä eivät enää epäile ainakaan met-sänhoitajat. Poissa ovat sodanjälkeiset Osaran

aukot. Vanhimmat, puolen vuosisadan ikäiset aurausmaat kasvavat korjattavaa pikkutukkia. Huomisen biotalous lupaa ostavansa nyt maahan lyötävän rytökoivun energiapuuna, biodieselin ja bioetanolin raaka-aineeksi.

Huomiseen metsänhoitoon kaipaisi silti enemmän mielihyvää antavia menetelmiä. Esimerkiksi käy meillä harvinaistunut pystykarsinta.

Nuorten puiden, etenkin mäntyjen pystykarsinnalla tavoitellaan oksatonta tyvitukkia, kun puu myöhemmin myydään paisuneena sahalle. Viljelypuiden pystykarsinta on maailmalla verraten yleistä. Tyvitukiltaan oksattoman laadukkaita kasvatusmetsiä näkee niin Japanissa kuin Tansaniassa.

Suomessa pystykarsinta on pitkäaikaista metsänhoitoa. Esimerkiksi kuusamolaisen, nuorena karsitun puun voi myydä tukiksi vasta seuraava sukupolvi, ehkä 50 vuoden päästä. Etelä-Suomessa pystykarsija saattaa ehtiä myymään puun itsekin.

Perhemetsälöitämme kannustettiin silti män-niköiden pystykarsintaan sotien jälkeen ja vielä metsänparannuksen aikakaudella, 1980-luvulla. Metsäkeskus piti karsituista metsiköistä kortistoa. Metsäyhtiöt lupautuivat maksamaan kortiston perusteella tukkipuusta korotettua hintaa, kun puusto tuli vuorollaan myyntiin.

Vuosisadan vaihteessa pystykarsinta hiipui. Talousviisaat laskivat että pystykarsinnan tuntipalkka jää liian alhaiseksi, käyttipä lasken-nassa vaikka kuinka pientä korkoprosenttia. Pystykarsintaa ei tunnusta enää kehittyvän met-sätalouden rahoitukseen.

Heikosta kätteestä huolimatta perhemetsään-sä kasvattava voisi jatkaa pystykarsintaa uudella otteella, kuntourheiluna. Aina kun metsäänsä pistäytyy kävellen katsastamassa tai lenkkeilee siellä muuten vain, voisi kantaa mukanaan kevyttä pystykarsintasahaa. Kun joka päivä käy tunnin verran metsän kuntolenkillä ja ruotii samalla alaoksia tätä kiireimmin odottavilta puilta, jälkeä kyllä syntyy. Ja tämän päivän jälki lämmittää huomenna mieltä.

Kuntoilijan on muistettava pystykarsinnan kolme perussääntöä. Sahanterässä pitää olla

Kuva: Veli Pohjonen

kiinteä alaveitsi. Kun tuoretta oksaa sahaa yläpuolelta katkeamispisteeseen, ennen sitä oksaa on napautettava alaveitsellä niin että puun kuori ei oksan pudotessa koskaan repeä.

Toiseksi, syyssumujen kostealla kaudella puita ei tule tautivaaran vuoksi karsia. Kuusamossa se tarkoittaa aikaa noin syyskuun alusta marraskuun puoliväliin. Onneksi metsäkuntoilun voi silloin ohjata kanalintujahtiin ja hirviajoihin.

Kolmanneksi, nuoren puun hyvän kasvun vuoksi elävää latvusta on jätettävä puolet rungon koko pituudesta. Jo kuivuneita oksia voi karsia miltä korkeudelta tahansa.

Kaikkia puulajeja voi karsia. Jokapäiväinen karsinnan kohde on mänty. Sen sijaan kuusen karsintaa on vältetty tautivaaran vuoksi. Suositus perustui 1920-luvun kokeisiin, missä työkalut olivat ilmeisen vanhanaikaiset.

Luonnonvarakeskus on tuoreimmilla kokeillaan osoittanut että myös kuusi kasvaa laadukasta tyvitukkaa, kun karsinnan tekee huolella. Se tarkoittaa alaveitsellistä karsintasahaa ja karsinnan rajaamista kevään hankikeleille. Kuoren repeämisen ja taudin leviämisen vaara on pienimmillään.

Koivun oksat ovat sitkeitä sahata kevätmahlan aikaan. Koivu on paras karsia vasta täyden lehden aikaan, tai talvella. Helpoin karsittava on

lehtikuusi. Usein sen oksa katkeaa kuorta repimättä jo ennen kuin alaveitseä ehtii käyttää.

Pystykarsinta on silmälle palkitsevaa met-sänhoitoa. Työtuloksen etenemisen näkee päivittäisellä kuntolenkillään. Alaoksien vähenemä tuo metsän pohjalle valoa. Siitä pitävät myös mustikka ja puolukka.

Vaikkapa raivaussahaan verrattuna pystykarsinta palkitsee myös korvaa. Kuulet koko ajan metsän äänet, tai kuulet hiljaisuuden. Ihanteellisinta kuntoliikunnan pystykarsinta on toukokuussa. Joka aamu voit seurustella peip-pojen, pajulintujen ja metsäkirvisten kanssa. Kuntoilutat myös mieltäsi.

Mielihyvän metsänhoidossa on kulttuuril-taan kyse ikivanhan rante – ajattelun leventä-mistä. Isämme ja isoisämme ovat kautta aikojen viihtyneet rantteella, polttopuuliiterin liepeillä, kun he ovat nähneet työnsä etenevän. Etenkin iäkkäille miehille päivittäinen rantehakkuu oli tuiki tarpeellista kuntoliikuntaa.

Rantetyön ajattelun voisi leventää polttopuu-liiterin takalistoilta läpi koko metsätilan palstan. Vaikka talouslaskentaa tukevaa metsäauration ja rydöttävää taimikonhoitoa edelleen tarvitaan, mielihyvän metsänhoidolle riittää silti tilaa.

Veli Pohjonen

Kuva: Veli Pohjonen

Riisitunturi.